

Політологія

УДК 659.3: 32:316.77

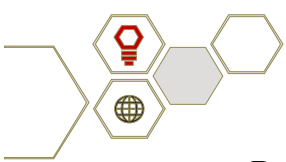
DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15108404>**Дезінформація як загроза демократії та державному управлінню****Крап Андрій Павлович**

кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних та фундаментальних дисциплін ПрАТ «ВНЗ» Міжрегіональна Академія управління персоналом, вулиця Фрометівська, 2, Київ, 03039, Україна, e-mail: a.krap1412@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4443-3364>

Прийнято: 01.03.2025 | Опубліковано: 10.03.2025

Анотація. Мета. Метою цієї статті є дослідження дезінформації як загрози демократії та державному управлінню, зокрема в контексті війни в Україні. Зосереджено увагу на аналізі впливу дезінформації на суспільно-політичні процеси, механізми її поширення та оцінці ефективності існуючих стратегій протидії інформаційним маніпуляціям. У зв'язку з масштабною інформаційною агресією Росії проти України, проблема дезінформації набуває особливої актуальності для стабільності демократичних інститутів і функціонування державного управління в умовах війни.

Методи. Для досягнення поставленої мети застосовано комплексний підхід, що включає аналіз сучасних теоретичних підходів до розуміння дезінформації, вивчення реальних прикладів її застосування в інформаційних кампаніях, а також оцінку ефективності державних і міжнародних стратегій протидії дезінформації. Аналіз проводиться з використанням методів контент-аналізу, порівняння, а також оцінки впливу на демократичні процеси та ефективність управлінських рішень.

Результати. У результаті дослідження визначено основні механізми поширення дезінформації, її джерела, а також досліджено вплив дезінформації на демократичні процеси, зокрема вибори та громадську думку. Аналіз показав, як інформаційні маніпуляції можуть підривати довіру до державних інститутів і спотворювати політичний дискурс. Досліджено вплив дезінформації на прийняття рішень у державному управлінні, зокрема у кризових ситуаціях, що виникають під час війни. Окремо вивчено методи боротьби з дезінформацією, зокрема фактчекінг, правове регулювання інформаційного простору та ініціативи з підвищення медіаграмотності.

Висновки. У результаті дослідження запропоновано низку рекомендацій для вдосконалення стратегій протидії дезінформації, спрямованих на захист демократичних процесів та забезпечення ефективного державного управління. Особливу увагу звернуто на важливість посилення медіаграмотності серед населення, підтримку ефективного фактчекінгу та удосконалення правового регулювання в умовах сучасного інформаційного середовища.

Ключові слова: дезінформація, демократія, державне управління, вибори, громадська думка, інформаційний вплив, фактчекінг, медіаграмотність, правове регулювання, політичний дискурс.

Disinformation as a threat to democracy and governance

Krap Andriy Pavlovych

PhD in Polical Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian and Fundamental Disciplines Interregional Academy of Personnel Management, Frometivska Street, 2, Kyiv, 03039, Ukraine, e-mail: a.krap1412@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4443-3364>

Abstract. Objective. The aim of this article is to study disinformation as a threat to democracy and public administration, in particular, in the context of the war in Ukraine. The article focuses on the analysis of the impact of disinformation on socio-

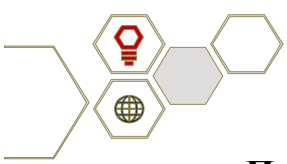
political processes, the mechanisms of its dissemination and the assessment of the effectiveness of existing strategies to counter information manipulation. In connection with the large-scale information aggression of Russia against Ukraine, the problem of disinformation is of particular relevance for the stability of democratic institutions and the functioning of public administration in war conditions.

Methods. *To achieve the stated goals, an integrated approach was used, including an analysis of modern theoretical approaches to understanding disinformation, a study of real examples of its use in information campaigns, and an assessment of the effectiveness of state and international strategies to counter disinformation. The analysis is carried out using the methods of content analysis, comparison, and assessment of the impact on democratic processes and the effectiveness of management decisions.*

Results. *As a result of the study, the main mechanisms of disinformation dissemination, its sources were identified, and the impact of disinformation on democratic processes, in particular, elections and public opinion, was studied. The analysis showed how information manipulations can undermine trust in state institutions and distort political discourse. The influence of disinformation on decision-making in public administration, in particular, in crisis situations arising during war, was studied. Methods of combating disinformation were studied separately, in particular, fact-checking, legal regulation of the information space and initiatives to improve media literacy.*

Conclusions. *The study proposed a number of recommendations for improving strategies to counter disinformation aimed at protecting democratic processes and ensuring effective public administration. Particular attention is paid to the importance of strengthening media literacy among the population, maintaining effective fact-checking and improving legal regulation in the context of the modern information environment.*

Keywords: *disinformation, democracy, public administration, elections, public opinion, information influence, fact-checking, media literacy, legal regulation, political discourse.*

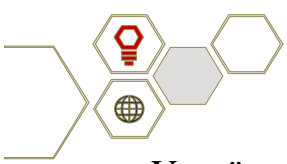

Постановка проблеми. Дезінформація є серйозною загрозою для демократичного устрою та ефективного державного управління, особливо в умовах гібридних війн. Російсько-українська війна чітко продемонструвала, що інформаційний простір став однією з ключових арен протистояння, де дезінформація використовується як інструмент маніпуляції, підризу довіри до державних інституцій, деморалізації суспільства та створення соціальної напруги [9, с. 284]. Масштабна інформаційна агресія з боку Росії спрямована не лише проти України, а й проти демократичних країн усього світу, що робить цю проблему актуальною у глобальному контексті.

Сучасні цифрові технології та соціальні мережі значно прискорили поширення фейкових новин, спотвореної або відверто вигаданої інформації. Відсутність належних механізмів перевірки контенту та інформаційної грамотності серед широких верств населення робить суспільство вразливим до впливу дезінформації. Це, у свою чергу, ускладнює ухвалення зважених рішень громадянами та державними структурами, посилює політичну поляризацію і сприяє дестабілізації демократичних інституцій.

Актуальність дослідження дезінформації підтверджується низкою нормативно-правових актів України, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки та протидію деструктивним інформаційним впливам. Закон України «Про інформацію» [16] визначає основні принципи інформаційної діяльності, включно з правовими механізмами забезпечення достовірності інформації та відповідальності за її поширення. У свою чергу, Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» [15] закріплює правові основи безпечного функціонування інформаційної інфраструктури держави, що є критично важливим у контексті боротьби з інформаційними загрозами.

В умовах гібридної війни надзвичайно важливу роль відіграє Закон України «Про національну безпеку України» [18], який визначає інформаційну безпеку як один із ключових елементів загальної системи національної безпеки. Додатково, Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки

України» [19] регулює механізми протидії інформаційним атакам, що використовуються для дестабілізації суспільства та політичної ситуації в країні.

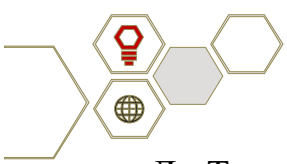
Окремої уваги заслуговує Закон України «Про медіа» [17], який встановлює правові рамки діяльності засобів масової інформації та передбачає заходи щодо запобігання поширенню неправдивої інформації. Крім того, важливими кроками у протидії дезінформації стали рішення Ради національної безпеки і оборони України, зокрема Указ Президента України № 106/2021 [20], яким створено Центр протидії дезінформації, та Указ Президента України № 685/2021 [21], що затвердив Стратегію інформаційної безпеки України.

З наукової точки зору, дослідження дезінформації в контексті російсько-української війни є важливим для розробки ефективних методів виявлення та нейтралізації фейкових повідомлень. У практичному вимірі це сприяє створенню стратегій інформаційної безпеки, посиленню стійкості українського суспільства до маніпулятивного впливу, формуванню ефективної комунікаційної політики держави та підвищенню рівня медіаграмотності населення.

Враховуючи масштабність цієї проблеми, подальші дослідження у цій сфері мають важливе значення для забезпечення національної безпеки та стійкості демократичного ладу як в Україні, так і в інших країнах, що стикаються з інформаційними загрозами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблема дезінформації як загрози демократії та державному управлінню привертає дедалі більше уваги науковців. У своїх дослідженнях це питання розглядали С. Брайчевський, який аналізує дезінформацію як нелінійний ефект взаємодії інформаційних потоків [1], та Ф. Де Лара, що досліджує дезінформацію й пропаганду в умовах постправди [2; 3]. О. Звоздецька акцентує увагу на проблемах та підходах до дезінформації як загрози національній безпеці Європейського Союзу [6], а О. В. Зибарева вивчає вплив інформаційних маніпуляцій у кризових ситуаціях [7].

Окрему увагу дезінформації як складнику гібридної війни приділяють В. Крикун та Т. Бауліна, які досліджують її сутність і наслідки [8]. Н. Кутуза та

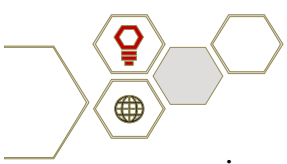
Д. Тельпіс аналізують маніпулятивні аспекти дезінформаційних кампаній у межах інформаційно-психологічних операцій (ІПсО) на прикладі повномасштабного вторгнення РФ в Україну [9]. А. Ліснецька займається питанням маркерів і методів розпізнавання дезінформації у відеоконтенті [10], а Ю. Святець розглядає фальсифікацію та дезінформацію в історичних джерелах [23].

Водночас більшість цих досліджень фокусуються на загальних аспектах проблеми, тоді як наукові роботи [8; 9] є одними з небагатьох, що здійснюють безпосередній аналіз дезінформації в контексті неоголошеної російсько-української війни. Вони висвітлюють інформаційні маніпуляції як засіб підриву демократичних процесів та державного управління, що робить подальше вивчення цієї проблематики надзвичайно актуальним.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, присвячених проблемі дезінформації та її впливу на демократію і державне управління, низка важливих аспектів залишається недостатньо вивченою. Одним із ключових питань є оцінка ефективності механізмів протидії дезінформації, зокрема державних стратегій та регуляторних заходів у цифровому просторі. Багато сучасних підходів сфокусовані на фактчекінгу та боротьбі з фейковими новинами, однак їхня реальна дієвість у довгостроковій перспективі залишається під питанням. Відсутні комплексні дослідження, які б порівнювали ефективність різних методів боротьби з дезінформацією в умовах інформаційних воєн та гібридних загроз.

Ще одним невирішеним питанням є вплив дезінформації на прийняття рішень державними органами та формування політики. Хоча існують окремі дослідження, що розглядають дезінформацію в контексті виборчих процесів, недостатньо уваги приділено тому, як саме спотворена інформація впливає на функціонування державних інституцій, ухвалення політичних рішень і формування громадської думки.

Окремо варто виділити проблему цифрової грамотності та суспільної стійкості до дезінформаційного впливу. На сьогодні проведено багато

досліджень щодо маніпуляцій у медіапросторі, проте залишається відкритим питання про ефективність освітніх ініціатив у сфері медіаграмотності. Важливо зрозуміти, які методи навчання можуть формувати критичне мислення та здатність громадян розпізнавати інформаційні загрози.

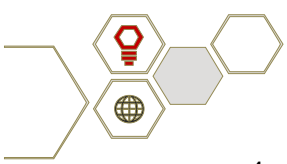
Недостатньо також вивчено роль міжнародної співпраці у протидії дезінформації. Хоча деякі країни вже розробляють спільні стратегії у цій сфері, досі не існує єдиної глобальної політики боротьби з інформаційними загрозами, що створює можливості для маніпуляцій і підризу демократичних інститутів у міжнародному вимірі.

Дослідження зазначених аспектів є важливим для формування комплексного розуміння проблеми дезінформації та розробки більш ефективних підходів до її подолання. У цій роботі планується приділити особливу увагу аналізу ефективності державних стратегій протидії дезінформації, дослідженню механізмів впливу маніпулятивного контенту на процеси державного управління та оцінці заходів з підвищення медіаграмотності населення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження дезінформації як загрози демократії та державному управлінню, аналіз механізмів її впливу на суспільно-політичні процеси та оцінка ефективності існуючих стратегій протидії інформаційним маніпуляціям.

Для досягнення цієї мети передбачено реалізацію таких завдань:

1. Охарактеризувати феномен дезінформації як сучасного інструменту інформаційного впливу, визначити її основні риси, механізми поширення та ключові джерела.
2. Дослідити вплив дезінформації на демократичні процеси, зокрема на вибори, громадську думку, формування політичного дискурсу та легітимність державних інституцій.
3. Проаналізувати загрози, які дезінформація становить для державного управління, зосереджуючись на питаннях прийняття рішень, управління кризовими ситуаціями та довіри до владних структур.

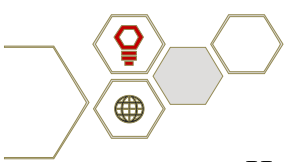
4. Оцінити ефективність державних і міжнародних стратегій боротьби з дезінформацією, зокрема методів фактчекінгу, правового регулювання інформаційного простору та ініціатив щодо підвищення медіаграмотності.

5. Сформулювати рекомендації щодо вдосконалення механізмів протидії дезінформації, спрямованих на захист демократичних процесів і забезпечення ефективності державного управління.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети застосовано комплекс взаємопов'язаних та взаємодоповнювальних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, спрямованих на отримання об'єктивних та достовірних результатів. Зокрема, використовувалися:

- аналіз теоретичних підходів – для дослідження сучасних концепцій розуміння дезінформації як загрози демократичним процесам та державному управлінню;
- порівняння – для вивчення реальних прикладів застосування дезінформації в інформаційних кампаніях та оцінки їхнього впливу на суспільно-політичні процеси;
- контент-аналіз – для визначення механізмів поширення дезінформації та її джерел у контексті війни в Україні;
- метод оцінки ефективності – для аналізу державних і міжнародних стратегій боротьби з дезінформацією, а також їхнього впливу на збереження стабільності демократичних процесів і ефективність державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дезінформація є одним із ключових викликів сучасного суспільства, що значною мірою впливає на демократичні процеси та ефективність державного управління [25, с. 78]. У контексті глобальної інформаційної війни, маніпулятивні повідомлення використовуються як засіб впливу на громадську думку, політичну стабільність та управлінські рішення. Розвиток цифрових технологій та соціальних мереж значно полегшує поширення неправдивих або перекручених відомостей, що створює передумови для маніпуляції масовою свідомістю та підриву довіри до демократичних інституцій.

На думку О. В. Зибаревої, феномен дезінформації охоплює різні аспекти, серед яких найбільш небезпечними є фейкові новини, пропаганда, гібридні інформаційні атаки та маніпулятивні технології в медіапросторі [7, с. 7]. Основні джерела дезінформації включають державні та недержавні суб'єкти, політичні групи, а також соціальні мережі, які часто слугують платформою для масового розповсюдження спотвореної інформації. О. Звоздецька підкреслює, що механізми її поширення базуються на використанні алгоритмів цифрових платформ, які сприяють формуванню інформаційних бульбашок, коли користувач отримує лише ті новини, що відповідають його упередженням [6, с. 33].

Як слушно зауважує С. М. Брайчевський, вплив дезінформації на демократичні процеси є багатовимірним. По-перше, вона підриває довіру до виборчих інституцій, коли навмисно поширюються неправдиві відомості про кандидатів, процедури голосування або результати виборів. По-друге, дезінформація спотворює громадську думку, сприяючи поляризації суспільства та розпалюванню конфліктів. По-третє, вона може впливати на формування політичного дискурсу, коли маніпулятивні меседжі змінюють порядок денний та нав'язують суспільству певні наративи. Нарешті, делегітимація державних інституцій через інформаційні атаки призводить до кризи довіри, що підриває стабільність політичної системи [1, с. 93-95].

В умовах масштабного вторгнення та постійного інформаційного тиску з боку ворога, органи влади змушені приймати рішення в середовищі постійної невизначеності. Дезінформаційні кампанії, спрямовані на підрив морального духу населення, послаблення довіри до влади та дестабілізацію ситуації в країні, значно ускладнюють ефективне управління та оперативне реагування на виклики війни [12].

Вже на самому початку війни Росія поширила фальшиві повідомлення про "звільнення" українських територій та вигадану загрозу з боку України для російських громадян, що стало частиною пропагандистської кампанії, спрямованої на виправдання агресії. Такі маніпуляції, за твердженням

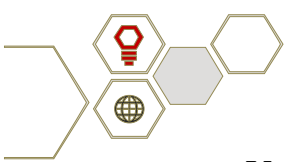

О. Миронюка, мали на меті зниження морального духу серед українців і послаблення національної єдності [11].

Дезінформація також активно використовувалась для дискредитації українських лідерів, поширюючи фейки про нібито спробу втечі президента Володимира Зеленського з Києва в день, коли Росія наближалася до столиці України. Ці новини активно поширювалися в соціальних мережах і пропагандистських каналах, підживлюючи сумніви серед частини населення щодо здатності українського керівництва залишатися в країні під час агресії. При цьому зазначена дезінформація була спрямована на ослаблення внутрішньої довіри до влади, підрив морального духу громадян та створення атмосфери тривоги.

В умовах війни фейки про гуманітарні коридори, відмову України від допомоги або ненадійність державних установ часто ставали основою для панічних настроїв серед населення, що ускладнювало надання необхідної підтримки та координацію допомоги [9, с. 290]. Зазначені проблеми, у свою чергу, знижували ефективність державних рішень, створюючи додаткові перешкоди для швидкого реагування на військові та гуманітарні виклики. У кризових ситуаціях, коли кожне рішення може вплинути на безпеку нації, дезінформація, поширена серед населення, заважає мобілізації ресурсів та знижує здатність людей реагувати на актуальні загрози.

М. Сенченко вказує, що боротьба з дезінформацією потребує комплексного підходу, що включає як державні, так і міжнародні стратегії [24, с. 3-4]. До ефективних методів належать фактчекінг та незалежний медіамоніторинг, які дозволяють виявляти неправдиву інформацію та спростовувати її. Важливу роль відіграє правове регулювання інформаційного простору, що передбачає контроль за поширенням маніпулятивного контенту, протидію інформаційним атакам та запровадження санкцій щодо суб'єктів, які займаються дезінформаційною діяльністю. Окремо варто відзначити ініціативи з підвищення рівня медіаграмотності населення, адже поінформоване суспільство є більш стійким до інформаційних маніпуляцій.

У табл. 1 виділено основні загрози дезінформації та механізми протидії.

Беручи до уваги вищезазначені дані табл. 1, для мінімізації загроз, спричинених дезінформацією, необхідно вдосконалювати механізми протидії. Насамперед, варто посилювати координацію між урядовими органами, незалежними медіа та громадськими організаціями для своєчасного виявлення та нейтралізації інформаційних атак [8, с. 32]. Необхідно розвивати цифрові технології для аналізу великих масивів даних, що дозволить автоматично виявляти дезінформаційні кампанії.

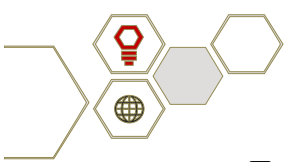
Таблиця 1

Основні загрози дезінформації та механізми протидії [14]

Загроза	Прояви	Можливі механізми протидії
Спотворення виборчих процесів	Фейкові новини про кандидатів, маніпуляція громадською думкою	Законодавчий контроль політичної реклами, фактчекінг
Поляризація суспільства	Розпалювання конфліктів через соцмережі	Освітні програми з медіаграмотності
Підрив довіри до влади	Кампанії дискредитації державних інституцій	Ефективні комунікації уряду, відкритість інформації
Нестабільність під час криз	Фейки про надзвичайні ситуації	Швидке офіційне інформування, перевірка джерел
Послаблення міжнародної безпеки	Дезінформація щодо міжнародних відносин	Співпраця держав, санкції проти інформаційних атак

Разом із тим, важливим напрямком є посилення міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки, оскільки дезінформація часто має транснаціональний характер. Також необхідно запроваджувати ефективні комунікаційні стратегії уряду, що дозволить оперативно спростовувати неправдиві відомості та формувати довіру до офіційної інформації.

Висновки. Дезінформація є серйозним викликом для демократії та державного управління, оскільки впливає на політичні процеси, громадську думку, легітимність державних інституцій та ефективність прийняття управлінських рішень. Аналіз феномену дезінформації дозволив визначити її основні риси, механізми поширення та джерела, що підтвердило її значний дестабілізуючий вплив на демократичні системи.

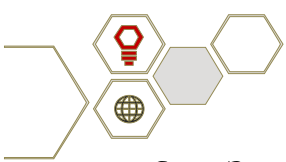

Дослідження засвідчило, що дезінформація підриває виборчі процеси, сприяє політичній поляризації, маніпулює громадською думкою та делегітимізує державну владу. Вона також ускладнює управління кризовими ситуаціями та формує недовіру до офіційної інформації, що створює загрозу як на національному, так і на міжнародному рівнях.

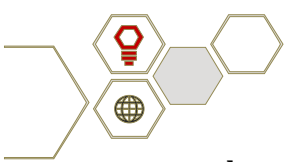
Аналіз стратегій боротьби з дезінформацією показав, що ефективна протидія потребує комплексного підходу, що включає правове регулювання інформаційного простору, розвиток фактчекінгу, підвищення рівня медіаграмотності та застосування цифрових технологій для моніторингу інформаційних загроз. Державні та міжнародні ініціативи у цій сфері мають бути спрямовані на мінімізацію впливу маніпулятивної інформації та забезпечення прозорості комунікаційних процесів.

Список використаних джерел

1. Брайчевський С. М. Дезінформація як нелінійний ефект взаємодії інформаційних тематичних потоків. *Інформація і право*. 2011, № 2. С. 91–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_2_16 (дата звернення: 15.02.2025).
2. Де Лара Ф. Дезінформація і пропаганда за доби постправди. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2018, № 4. С. 64–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stmm_2018_4_6 (дата звернення: 15.02.2025).
3. Де Лара Ф. Дезінформація і пропаганда за часів постправди. *Філософська думка*. 2018, № 5. С. 36–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2018_5_6 (дата звернення: 15.02.2025).
4. *Дезінформація: види, інструменти та способи захисту: онлайн-курс*. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+DISINFO101+2021_T2 (дата звернення: 15.02.2025).
5. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-21273> (дата звернення: 15.02.2025).

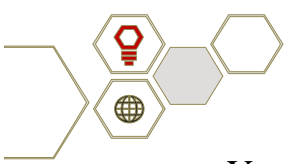

6. Звоздецька О. Дезінформація як загроза національній безпеці Європейського Союзу: проблеми та підходи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2021, Т. 43. С. 30–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ippss_2021_43_5 (дата звернення: 15.02.2025).
7. Зибарева О. В. Дезінформація щодо надзвичайних ситуацій як деструктивний фактор розвитку регіональних суспільних систем. *Економіка та держава*. 2014, № 1. С. 6–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_1_3 (дата звернення: 15.02.2025).
8. Крикун В., Бауліна Т. Дезінформація як засіб гібридної війни: сутність і наслідки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія*. 2022, Вип. 2. С. 30–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNUF_2022_2_7 (дата звернення: 15.02.2025).
9. Кутуза Н. В., Тельпіс Д. М. Дезінформація як складник ІПсО в мегадискурсі: маніпулятивний аспект (на прикладі російсько-української війни періоду повномасштабного вторгнення). *Записки з українського мовознавства*. 2023, Вип. 30. С. 282–292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2023_30_28 (дата звернення: 15.02.2025).
10. Ліснецька А. Дезінформація в новинному відеоконтенті: маркери та методи розпізнавання. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2019, Вип. 45. С. 60–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2019_45_10 (дата звернення: 15.02.2025).
11. Миронюк О. Дезінформація: як розпізнати та боротися. URL: Law.chnu.edu.ua/dezinformatysia-yakrozpiznaty-ta-borotysia/ (дата звернення: 15.02.2025).
12. Офіційний сайт Центру протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2025).
13. Питання Центру протидії дезінформації: Указ Президента України від 07 травня 2021 року № 187/2021. URL:

<https://www.president.gov.ua/documents/1872021-38841> (дата звернення: 15.02.2025).

14. Посібник з протидії дезінформації. Рада національної безпеки і оборони України, Центр протидії дезінформації. К. URL: <https://cpd.gov.ua/announcement/posibnyk-z-protydyiyi-dezinformacziyi/> (дата звернення: 15.02.2025).
15. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
16. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
17. Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
18. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
19. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації»: Указ Президента України від 19 березня 2021 року № 106/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1062021-37421> (дата звернення: 15.02.2025).
21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента

України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення: 15.02.2025).

22. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
23. Святець Ю. А. Фальсифікація та дезінформація в історичних джерелах. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія*. 2011. Т. 19, вип. 19. С. 160–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduia_2011_19_19_29 (дата звернення: 15.02.2025).
24. Сенченко М. Парламентаризм і демократія – тотальна дезінформація людства. *Вісник Книжкової палати*. 2019, № 2. С. 3–5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2019_2_2 (дата звернення: 15.02.2025).
25. Шлапаченко В. М. Дезінформація як спосіб інформаційно-психологічного впливу. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2013, № 2. С. 78–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iblsd_2013_2_15 (дата звернення: 15.02.2025).